

Factsheet alcoholintoxicaties 2007 tot en met 2013

Meldingen 2013

Kinderartsen meldden over 2013 in totaal 713 gevallen waarbij een minderjarige, met alcohol in het systeem, door een kinderarts in het ziekenhuis is behandeld. Dit betekent dat er sprake is van een zeer lichte stijging (met 1%) ten opzichte van 2012. In dat jaar waren er 706 meldingen van alcoholintoxicaties. Ook in 2013 was bij het merendeel (88%) van de jongeren alcoholintoxicatie ook de reden voor de ziekenhuisopname.

Tussen 2011 en 2012 was er sinds 2007 voor het eerst sprake een daling van het aantal intoxicaties. Deze daling zet zich in 2013 niet door.

Tabel 1. Overzicht aantal meldingen van alcohol gerelateerde opnames

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal meldingen	297	337	500	684	762	706	713
Stijging/daling t.o.v. voorgaand jaar	-	+13%	+48%	+37%	+11%	-7%	+1%
Verwerkte rapportages	231	288	440	566	631	644	536
Respons*	78%	85%	88%	83%	83%	90%	75%
Reden voor ziekhuisopname							
Alcohol intoxicatie	226	274	379	471	547	451	434
Andere reden**	22	37	51	76	71	54	60
<i>Niet geregistreerd</i>	<i>15</i>	<i>19</i>	<i>19</i>	<i>27</i>	<i>13</i>	<i>139</i>	<i>42</i>

* net zoals in voorgaande jaren zijn niet alle vragenlijsten naar aanleiding van meldingen retour gekomen; op het moment dat deze rapportage werd gemaakt konden 536 vragenlijsten (75% van het aantal meldingen) worden gebruikt.

** dit betreft agressie/geweld, (verkeers)ongelukken, suicidepogingen, meerdere redenen.

Leeftijd en geslacht opgenomen kinderen

De jongst gerapporteerde leeftijd in 2013 was 12 jaar. De gemiddelde leeftijd op het moment van opname op de betreffende kinderafdeling lag op 15,5 jaar (zie Tabel 2). Bij jongens was de gemiddelde leeftijd 15,6 jaar; bij de meisjes was de gemiddelde leeftijd 15,3 jaar.

De verhouding tussen het aantal opgenomen jongens enerzijds en meisjes anderzijds is al jarenlang nagenoeg gelijk. In 2013 betrof het 53% jongens en 47% meisjes.

Tabel 2. Geslacht en leeftijd van de behandelde jongeren

		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Geslacht	Man:	52%	53%	52%	57%	57%	55%	53%
	Vrouw:	48%	47%	48%	43%	43%	45%	47%
Leeftijd	10 jaar	0%	0%	0%	0%	0%*	0%	0%
	11 jaar	0%	0%*	0%	0%	0%*	0%	0%
	12 jaar	3%	2%	1%	1%	1%	0%*	1%
	13 jaar	11%	8%	8%	4%	6%	5%	4%
	14 jaar	25%	23%	21%	18%	19%	15%	12%
	15 jaar	29%	32%	26%	28%	22%	28%	27%
	16 jaar	24%	24%	28%	32%	35%	31%	35%
	17 jaar	7%	1%	16%	16%	17%	20%	21%
Gemiddeld		15,3	15,0	15,2	15,6	15,3	15,5	15,5

* afgerond 0%, maar wel 1 of 2 jongeren in deze categorie behandeld.

Alcoholpromillage en duur van verminderd bewustzijn

Het gemiddelde bloedalcoholgehalte (BAC/ethanolspiegel) bij opname op de betreffende kinderafdeling was in 2013 wederom 1,88 promille. Het maximaal gemeten bloedalcoholgehalte in 2013 was 4,2 promille hetgeen min of meer overeenkomt met dat van voorgaande jaren. Het gemiddelde bloedalcoholgehalte was bij de jongens 1,96 promille, bij de meisjes 1,80 promille.

Tabel 3. Bloedalcoholgehalte van de behandelde jongeren

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Gemiddeld	1,83	1,86	1,84	1,81	1,83	1,88	1,88
<i>SD</i>	0,57	0,65	0,61	0,58	0,58	0,57	0,58
Minimaal	0,50	0,03	0,10	0,00	0,07	0,30	0,00
Maximaal	4,30	5,50	4,00	4,00	4,20	4,50	4,20
95% BI-interval	1,76- 1,90	1,78- 1,93	1,78- 1,90	1,75- 1,86	1,78- 1,88	1,83- 1,93	1,83- 1,92

Van de 494 kinderen waarvan de reden van opname bekend was, is bij 88% sprake van een verminderd bewustzijn (434 jongeren). Dit verminderd bewustzijn had in 2013 een gemiddelde duur van 3 uur en 3 minuten. Het langste verminderd bewustzijn had een duur van 24 uur. Bij de jongens bedroeg de gemiddelde duur van het bewustzijnsverlies 3 uur en 25 minuten, bij de meisjes 2 uur en 27 minuten.

Tabel 4. Duur verminderd bewustzijn (bij reden opname intoxicatie)

	2007 <i>n</i> =111	2008 <i>n</i> =114	2009 <i>n</i> =143	2010 <i>n</i> =179	2011 <i>n</i> =258	2012 <i>n</i> =218	2013 <i>n</i> =158
Gemiddelde duur (uren)	2,19	2,86	3,05	3,14	2,99	2,95	3,05
<i>SD</i>	2,23	3,03	2,93	4,31	3,16	3,44	3,06
Maximaal duur (uren)	16,00	24,00	22,00	48,00	24,00	34,70	24,00
95% BI-interval	1,78- 2,62	2,30- 3,42	2,57- 3,54	2,50- 3,77	2,61- 3,38	2,49- 3,41	2,59- 3,59

Gezinssamenstelling en opleidingsniveau

Van 498 kinderen was de gezinssamenstelling bekend; 65% kwam uit een traditioneel gezin, 10% uit een pleeggezin, 9% van de jongeren kwam uit een gezin met gescheiden ouders en de overige 16% uit een andersoortig gezin, of woonde al zelfstandig.

Het opleidingsniveau is bij 498 jongeren geregistreerd; 34% van de jongeren volgt een VMBO opleiding, 20% een HAVO opleiding, 18% een VWO opleiding en 13% een MBO opleiding. Van de jongeren levert 76% nominale schoolprestaties, 22% is minimaal een keer blijven zitten en 2% zit niet meer op school.

Culturele achtergrond opgenomen kinderen

Van 510 kinderen was de culturele achtergrond geregistreerd. Van hen had 87% een Nederlandse achtergrond, 3% een Surinaamse, 1% Marokkaans, 1% Antilliaans, 0,4% Turks en bij 8% is 'anders' ingevuld.

Herkomst alcoholhoudende dranken

In 2012 zijn extra vragen aan de registratie toegevoegd die dieper ingaan op de locatie waar alcohol gedronken is en hoe de jongeren aan de alcohol gekomen zijn. Dit in samenhang met de in 2013 wettelijke leeftijdsgrenzen van 16 voor zwak-alcoholhoudende dranken (minder dan 15% alcohol) en 18 jaar voor sterke drank.

Tabel 5: Overzicht zelfgekochte alcohol (voorafgaande aan de alcoholintoxicatie) ingedeeld naar leeftijd en soort alcoholverstrekker.

	Supermarkt	Slijterij	Horeca
Bier	12-15 jaar: 0 16-17 jaar: 5	12-15 jaar: 0 16-17 jaar: 0	12-15 jaar: 4 16-17 jaar: 22
Wijn	12-15 jaar: 1 16-17 jaar: 1	12-15 jaar: 0 16-17 jaar: 1	12-15 jaar: 1 16-17 jaar: 4
Sterke drank	12-15 jaar: 0 16-17 jaar: 5*	12-15 jaar: 1 16-17 jaar: 0	12-15 jaar: 5 16-17 jaar: 14
Mix	12-15 jaar: 3 16-17 jaar: 3	12-15 jaar: 1 16-17 jaar: 0	12-15 jaar: 1 16-17 jaar: 7
Totaal	18	3	58

* In supermarkten worden zwak-alcoholhoudende likorettes verkocht (zoete likeurachtige drankjes met maximaal en veelal 14,9% alcohol), die echter door de betrokken jongeren onterecht als sterke drank zijn gekwalificeerd.

In totaal hebben 193 jongeren de vraag beantwoord of ze zelf alcohol hebben gekocht (in 2012 waren dat er 179). Zoals ook te zien is in Tabel 5 kochten de jongeren 79 keer zelf alcohol in een supermarkt, slijterij of in de horeca. Van die 79 keer betrof het in supermarkten 4 keer een overtreding van de Drank- en Horecawet omdat alcohol is verkocht aan een persoon die nog geen 16 jaar was. In slijterijen is dat twee keer gebeurd en in de horeca is 11 keer alcohol verkocht aan jongeren onder de 16 jaar en 47 keer aan jongeren van 16 of 17 die na dat drinken in de horeca in het ziekenhuis zijn beland met een alcoholintoxicatie. Van die 47 gevallen zijn de 14 keer dat sterke drank is verstrekt en een deel van de 7 keer dat mixdrank is verstrekt (waarbij een mix is gemaakt door de verkoper [=overtreding] en geen kant-en-klare mixdrank uit een fles [=geen overtreding] is geschonken) een overtreding van de Drank- en Horecawet en in de overige gevallen is er weliswaar niet aan té jonge klanten geschonken, maar is er mogelijk wel sprake van alcoholverkoop aan klanten die reeds in kennelijke staat verkeren (immers, de avond is geëindigd in het ziekenhuis).

Ondanks dat de aantallen klein lijken en niet representatief, zijn de verhoudingen wel zorgelijk; van de 193 jongeren die de vraag hebben beantwoord hoe ze aan de alcohol kwamen hebben 79 jongeren

aangegeven de drank zelf te hebben gekocht (in de andere gevallen is de alcohol gekocht door vrienden, ouders, broers en zussen of thuis verkregen).

Van de 79 jongeren die zelf gekocht hebben zijn tussen de 31 (39%) en 64 (81%) gevallen overtredingen van de Drank- en Horecawet of het Wetboek van Strafrecht. Sowieso waren 31 jongeren té jong om aan hen alcohol te mogen verstrekken (iedereen onder de 16 en sterke drank in horeca). Er zijn dan nog de 7 twijfelgevallen van jongeren van 16 of 17 die mixdrank in de horeca hebben gekocht (dat zijn overtredingen indien de drank in de horeca is gemixt). Tot slot zijn de 26 gevallen waar bier of wijn is verkocht in de horeca aan 16 en 17 jarigen (alsook die 7 mixdrank gevallen) mogelijk in strijd met het Wetboek van Strafrecht omdat er geschonken is aan mensen in kennelijke staat.

Samenvatting

In 2013 bedroeg het aantal meldingen van jongeren die door een kinderarts zijn behandeld met alcohol in hun systeem 713. De gemiddelde leeftijd van de jongeren was 15,5 jaar. Het gemiddelde promillage was 1,88 promille, en meestal was de reden van opname een alcoholintoxicatie met een gemiddelde duur van het bewustzijnsverlies was 3 uur en 3 minuten.

Verantwoording verzameling intoxicatiecijfers

De gegevens voor dit onderzoek zijn verzameld met behulp van het Nederlands Signaleringscentrum Kindergeneeskunde (NSCK). Iedere jaar staat een tiental variërende aandoeningen, afwijkingen of syndromen in het NSCK systeem waarnaar onderzoek wordt gedaan. Indien een kinderarts iemand behandelt met één van die aandoeningen, dan doet de kinderarts of een collega melding van dat geval in het systeem. Na een dergelijke melding wordt er een vragenlijst naar de betreffende kinderarts gestuurd die deze (al dan niet) invult en (al dan niet) terugstuurt naar de onderzoekers. Sinds 2007 is alcoholintoxicatie één van de aandoeningen die opgenomen is in het systeem.

Onderzoekers

Dr. N. van der Lely, kinderarts-opleider Reiner de Graaf Gasthuis Delft

Dr. J.J. van Hoof, onderzoeker Universiteit Twente

F. Franken, Msc, onderzoeker Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid STAP

Ir. W.E. van Dalen, directeur Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid STAP

Met dank aan alle kinderartsen van het NSCK

Delft, Enschede, Utrecht - 27 mei 2014

Publicaties t/m mei 2014

Compliance with the legislation on alcohol serving and selling and alcohol intoxications in adolescents.

J.J. van Hoof, G. Boeynaems, N. van der Lely.

Tijdschrift: Journal of Substance Abuse and Alcoholism

Adolescent alcohol intoxication: Application of an existent risk model on school problems.

E. van Zanten, T. van der Ploeg, A. A. van Blitterswijk, N. van der Lely, M.D.C. de Visser.

Tijdschrift: Journal of Adolescent Health

Nederlandse ervaringen met alcohol intoxicaties bij minderjarigen: aankondiging van de Belgische registratie door kinderartsen.

E. van Zanten, J. Dedooy, J. Ramet, N. van der Lely

Tijdschrift: Tijdschrift voor Geneeskunde (België)

Four years of adolescent alcohol related hospital treatments; Trends over time.

J.J. van Hoof, E. van Zanten, N. van der Lely

Tijdschrift: Journal of Child & Adolescent Substance Abuse (in press)

Gender, age and educational level attribute to blood alcohol concentration in hospitalized intoxicated adolescents; a cohort study.

E. van Zanten, T. van der Ploeg, J.J. van Hoof, N. van der Lely

Tijdschrift: Alcoholism Clinical and Experimental Research

Effectiveness of a Dutch outpatient prevention-intervention programme after admittance for alcohol intoxication.

E. Van Zanten, M.D.C. de Visser, N. Van der Lely.

Tijdschrift: Acta Paediatrica

The Dutch Pediatric Surveillance System (NSCK) Alcohol intoxication and the 'Alcoholpoliclinic'; new approaches in adolescent alcohol intoxication; clinical pediatric experience and research combined.

N. van der Lely, E. van Zanten, J.J. van Hoof.

Tijdschrift: Nederlands Tijdschrift Kindergeneeskunde

Adolescent alcohol intoxication in the Dutch hospital departments of pediatrics; A two-year comparison study.

J.J. van Hoof, N. van der Lely, S. Bouthoorn, R. Rodrigues Pereira, W.E. van Dalen.

Tijdschrift: Journal of Adolescent Health

Adolescent alcohol intoxication in the Dutch hospital Departments of Pediatrics.

J.J. van Hoof, N. van der Lely, R. Rodrigues Pereira, W.E. van Dalen.

Tijdschrift: Journal of Studies on Alcohol and Drugs